

RANKING RPO 2013

Rzecznik Praw Obywatelskich z okazji międzynarodowego dnia praw człowieka (10 grudnia) i 25-lecia instytucji RPO w Polsce przygotował po raz pierwszy specjalny ranking problemów, które stanowią największe zagrożenie z punktu widzenia przestrzegania praw człowieka i obywatela w naszym kraju. Po raz pierwszy wskazał też listę spraw, w których odnotowano wyraźny postęp.

Z punktu widzenia RPO, źródłem największych zagrożeń są dzisiaj:

1. Brak skutecznej strategii państwa (nowoczesnej legislacji) w walce z takimi zjawiskami, jak **skrajna bieda, bezrobocie, wykluczenie społeczne, bezdomność**;
2. Niestabilność **systemu emerytalno-rentowego i systemu pomocy społecznej** oraz brak jasnych, czytelnych perspektyw zmian w tej dziedzinie;
3. Nieład legislacyjny i problemy z dostępnością do świadczeń **opieki zdrowotnej finansowej ze środków publicznych** (zaskakujące zmiany przepisów, trudności w dostępie do lekarzy specjalistów, dyskryminujące traktowanie potrzeb osób starszych);
4. Niewydolność **systemu wymiaru sprawiedliwości** (opieszłość sądów, przeludnienie w więzieniach, niewykorzystywanie mediacji);
5. Niefunkcjonalność **systemu stanowienia prawa** (nadmierna juredyzacja, niska jakość ustaw, brak systematycznej oceny skutków regulacji, niedostateczna regulacja lobbingu) i kryzys **systemu konsultacji społecznych** (sprawa ACTA, zawieszenie prac Komisji Trójstronnej);
6. Brak szybkiej reakcji na nowe zagrożenia **ochrony prywatności i danych osobowych**, również w sferze komunikacji elektronicznej (nasilone monitorowanie aktywności jednostek i transmisji danych w Internecie, brak regulacji prawnej monitoringu wizyjnego, rozrastające się bazy danych o obywatelach);
7. Brak efektywnych środków procesowych w **przeciwdziałaniu dyskryminacji**;
8. Nieprzygotowanie w sposób jednolity i obejmujący wszystkie grupy poszkodowanych rozwiązania **problemu reprivatyzacji** mienia przejmowanego w latach powojennych w związku z realizacją reform ustrojowych (brak ustawy reprivatyzacyjnej);
9. Dysfunkcja regulacji prawnych dotyczących **bezpieczeństwa imprez masowych i zgromadzeń publicznych**;
10. Brak powszechnego **systemu bezpłatnej pomocy prawnej** dla osób w trudnej sytuacji materialnej;

Powyższe problemy oczywiście nie wyczerpują **listy zagrożeń**. Nie można też bezwzględnie stwierdzić, który z nich jest bardziej pilny do rozwiązania. To jest nasz wybór – wynikający z analizy skarg napływających do Biura RPO oraz oceny zmian w naszym kraju z punktu widzenia misji Rzecznika. Jedno nie ulega wątpliwości: problemy te należy jak najszybciej skutecznie rozwiązywać. Narastały bowiem przez lata i dzisiaj beczynność lub brak efektywnych działań w tych dziedzinach pogarsza znacząco sytuację. Z tego też powodu w wielu środowiskach pojawia się poczucie rosnącej niesprawiedliwości społecznej, rodzą się ludzkie dramaty, każdego miesiąca do RPO i innych instytucji skargowych napływają tysiące wniosków od obywateli.

Dostrzegamy oczywiście również **postęp w rozwiązywaniu problemów** ważnych z punktu widzenia przestrzegania praw człowieka i obywatela, wskazując na następujące wydarzenia i obszary:

1. Ratyfikowanie przez Polskę Konwencji o **prawach osób niepełnosprawnych** i podjęcie intensywnych, wielowątkowych prac legislacyjnych mających na celu dostosowanie polskiego ustawodawstwa do standardów ochrony przewidzianych w tej Konwencji;
2. Podjęcie z inicjatywy Prezydenta RP i rządu działań w zakresie **polityki prorodzinnej**, sprzyjającej poprawie sytuacji demograficznej kraju;
3. Coraz szerszy **dostęp do informacji publicznej** oraz rosnąca świadomość obywateli na temat swoich praw i możliwości działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego;
4. Poprawa **sytuacji prawnej i postrzegania roli cudzoziemców** w naszym kraju (abolicja, zmiany w ośrodkach strzeżonych, projekt nowej ustawy o cudzoziemcach, działania na rzecz „kultury przyjęcia” imigrantów);
5. Reforma **prawa wyborczego** (uwzględnienie potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, wprowadzenie alternatywnych form głosowania).